

Armida Quartett & Quatuor Modigliani

wo 23 mei 2018 / Grote podia / Blauwe zaal

20 uur / pauze ± 21.20 uur / einde ± 22.25 uur
inleiding 19.15 uur / Piet Van Bockstal / Blauwe foyer

**2017-2018
kwartet**

Schumann Quartett & Sabine Meyer *klarinet*
wo 11 okt 2017

Escher Quartet
wo 22 nov 2017

Julia Fischer Quartett
do 1 feb 2018

Enescu Discovery
Quatuor Danel & Quatuor Enesco & Oliver Triendl *piano ea.*
zo 4 mrt 2018

**Armida Quartett & Quatuor Modigliani
wo 23 mei 2018**

Armida Quartett

Martin Funda, Johanna Staemmler viool

Teresa Schwamm altviool

Julian Steckel* cello

Quatuor Modigliani

Amaury Coeytaux, Loïc Rio viool

Laurent Marfaing altviool

François Kieffer cello

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

Strijkkwintet nr 4 in g, KV516

36'

Allegro

Menuetto: Allegretto

Adagio ma non troppo

Adagio

Johannes Brahms (1833-1897)

Strijksextet nr 1 in Bes, opus 18

38'

Allegro ma non troppo

Andante, ma moderato

Scherzo: Allegro molto

Rondo: Poco allegretto e grazioso

pauze

Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809-1847)

Octet voor strijkers in Es, opus 20

40'

Allegro moderato, ma con fuoco

Andante

Scherzo: Allegro leggerissimo

Presto

Gelieve uw GSM uit te schakelen De inleidingen kan u achteraf beluisteren via www.desingel.be

Selecteer hiervoor voorstelling / concert / tentoonstelling van uw keuze.

Grand café deSingel drankjes / hapjes / snacks uitgebreid tafelen / open alle dagen: 9-24 uur informatie en reserveren: +32 (0)3 237 71 00 of www.grandcafedesingel.be**Cd-verkoop** Bij onze concerten worden occasioneel cd's te koop aangeboden door La Boite à Musique / Coudenberg 74 / Brussel / +32 (0)2 513 09 65 / www.classicalmusic.be**Concertvleugels** Met bijzondere dank aan Ortwin Moreau voor het stemmen en het onderhoud van de concertvleugels van deSingel Moreau Pianoservice / Kapucinessenstraat 32 / 2000 Antwerpen / +32 (0)486 83 63 98 www.moreau-pianoservice.be

Dit concert wordt opgenomen door Klara voor latere uitzending in het programma Klara Live op dinsdag 3 juli om 20 uur.

*Julian Steckel vervangt vanavond Peter-Philipp Staemmler, vaste cellist van het Armida Quartett

"Sinds mijn eerste composities ben ik altijd trouw gebleven aan mijn initiële principes: ik componeer niet om mijn publiek te behagen of omdat een aantrekkelijke jongedame het zus of zo wou ... ik schrijf alleen maar wat, naar mijn gedacht, goed is en me plezier geeft."

Felix Mendelssohn

Volgens George Grove, Engels musicoloog en stichtend uitgever van de gelijknamige beroemde muziekencyclopedie, is Felix Mendelssohns uitzonderlijke output enkel te vergelijken met Leonardo da Vinci. Kortom: alleen het woord genie is hier op zijn plaats. Nagenoeg alle musicologen ter wereld zijn het er dan ook volmondig over eens dat Mendelssohn een uitzonderlijk natuurtalent was.

Wat liep er dan uiteindelijk verkeerd? Waarom wordt hij in de muziekgeschiedenis nooit beschreven als een uitzonderlijk componist en wordt zijn oeuvre overschaduwed door vele anderen? Waarom kunnen we naast de Italiaanse en Schotse Symfonie en de iconische 'Midzomernachtsdroom' zo weinig andere meesterwerken van deze maestro citeren? Ironisch genoeg is er zeker een causaal verband met zijn zorgeloze jeugd: Mendelssohn groeide immers op in weelde: de huiselijke kring en bij uitbreiding de vele salons waar hij zijn opvoeding genoot, moedigden hem onbeperkt aan zijn intellectueel bewustzijn bij te schaven en droegen eigenschappen als wereldlijke elegantie en onvoorwaardelijke liefde hoog in het vaandel. Geboren en gestuwd als een uitzonderlijk talent groeide hier de kiem van het eerste grote probleem waarmee de jonge Mendelssohn geconfronteerd werd: nooit werd hem gevraagd keuzes te maken en aangezien hij in zowat alles uitblonk werd muziek maar één facet van zijn leven.

Percy Young, een befaamd Brits musicoloog ondernam een poging om Mendelssohns talenten in kaart te brengen: naast een uitzonderlijk getalenteerde (alt)violist, cellist, pianist, organist, zanger, dirigent en componist was Felix zijn (te korte) leven lang een kenner van filosofie, poëzie, literatuur en theater, een briljante gesprekspartner, een wereldreiziger, een atleet, een gewiekste kaart-, schaak- en biljartspeler, een superieur schilder en tekenaar, een invloedrijk criticus, een musicoloog avant-la-lettre (denk maar aan de revival van Bachs 'Mattheuspassie' onder zijn auspiciën) en tenslotte ook nog een meesterlijk correspondent die in zijn talloze brieven getuigde van een ongemeen

scherp observatievermogen. Anders geformuleerd: geen groter contrast denkbaar met zoveel "grote" Europese componisten die, op enkele uitzonderingen na, meestal provinciaal en asociaal waren, nauwelijks een opleiding, die naam waardig, genoten hadden en compleet ongeletterd en nitwits als het over een ander onderwerp ging dan muziek. Een tweede mogelijk aspect bij de uiteindelijke miskenning van Mendelssohns genie vinden we in een citaat van Franz Schubert: "Muziek is het product van het genie maar ook van zijn ellende ..." Een uitspraak die in onze hedendaagse hypergeanalyseerde en gepseudologiseerde tijd wel eens nadrukkelijk weggelachen wordt: moet je daadwerkelijk zwart zaad gezien hebben of een ongelukkig leven geleid hebben vooraleer in staat geacht te worden een meesterwerk af te leveren?

Een derde zwaarwegend feit is natuurlijk zijn vroegtijdig overlijden. Maar ook hier kan je de kanttekening maken dat Mozart een nog korter leven kende en in de tijd die hem toegemeten was erin slaagde een gigantische hoop meesterwerken af te leveren.

Hoe je het ook draait of keert, alle bovenstaande bespiegelingen zijn absoluut niet van toepassing op het werk van Mendelssohn dat in dit concert wordt uitgevoerd, zijn **Octet**, geschreven tijdens zijn zestiende (!) levensjaar. De jonge componist had al heel wat op zijn muzikale kerfstok vanaf zijn elfde levensjaar. Voor die leeftijd hield hij er de prettige gewoonte op na alle probeersels in de fik te steken maar de dozijnen symfonietjes, cantates en opera's die ons overgeleverd zijn uit zijn puberteitsjaren schiepen geen hoge verwachtingen en staken niet boven het gemiddelde uit. Zonder enig noemenswaardig referentiepunt verscheen dan opeens dat ongelooflijk origineel Octet waarin Mendelssohn resoluut de vloer aanveegde met bestaande strakke kamermuziekvormen en een waanzinnig exuberante partituur afleverde. Daarbij week hij heel bewust af van het beproefde procédé waarbij de twee strijkkwartetten dubbelkorig met elkaar in muzikaal duel gaan, en de wervelende interactie aan de acht strijkers een schier extatisch genoegen geeft om alle muzikale lijnen intens en ondubbelzinnig met elkaar te verweven.

De muziekgeschiedenis heeft nog heel wat componisten geïnspireerd om, in navolging van Mendelssohns illustere voorbeeld, een Octet te schrijven: namen als Raff, Enescu, Glière, Bruch en Niels Gade doen zeker een belletje rinkelen. Het meest bizarre nakomelingetje is van de hand

van Darius Milhaud die de uitvoerders de vrijheid liet om zijn strijkkwartetten 14 en 15 eventueel "terzelfder tijd" uit te voeren als ... een hommage aan Mendelssohn! Toch slaagde geen enkel componist ooit maar in de nabijheid te komen van Mendelssohns jeugdig en tomeloos enthousiasme waarbij de levensvreugde bijna letterlijk van de partituur spat.

Naast het hierboven vermelde en beschreven Octet van Mendelssohn zijn ook twee andere absolute toppers uit het rijke kamermuziekrepertorium voor strijkers present. Bij **Wolfgang Amadeus Mozart** leggen we snel de link met Joseph Haydn, want Mozarts kwartetten zouden we niet kennen zonder die van Haydn... Minder bekend is echter dat de zes **Strijkkwintetten** van Mozart ontstonden onder invloed van Haydns jongere broer Michael. Hij was één van de eersten die deze onuitgegeven kamermuziekbezetting (twee violen, twee altviolen en cello in tegenstelling tot bijvoorbeeld het beroemde Strijkkwintet van Schubert met slechts één altviool maar wel twee celli) voorstelde in 1773, waarop Mozart prompt zijn eerste Kwintet in dezelfde bezetting schreef een jaartje later. Er zouden er nog vijf volgen waarvan zeker het koningskoppel KV515 en KV516 hoge ogen gooit.

Het oneven aantal instrumenten in deze kwintetten opende voor Mozart ongeziene perspectieven in de verdeling van de thema's en de symmetrische uitwerking onderling. Daarbij mag je gerust Mozarts grote liefde voor de altviool (met twee dan nog!) als stimulans tellen om te kunnen stellen dat Mozarts inventiviteit in deze werken veel extremer ging dan in eender welk kwartet van zijn hand. 1787, het jaar van ontstaan van **KV516**, werd voor Mozart gekenmerkt door ongeluk en frustratie over zijn gebrek aan succes in Wenen en misschien nog meer door de ernstige ziekte van zijn vader, Leopold Mozart.

In een brief uit datzelfde jaar schreef Wolfgang zijn vader in zijn ietwat gekende pseudo-intellectuele en niet al te diepzinnige filosofische stijl: "Ik heb er een gewoonte van gemaakt om bij alle levenszaken voorbereid te zijn op het ergste. Als de dood, bij nadere beschouwing, het echte doel van het leven is, dan heb ik de laatste jaren een intense band met deze beste en meest hechte vriend van de mensheid opgebouwd ... In die mate zelfs dat zijn beeld me niet langer schrik aanjaagt maar integendeel eerder kalmeert en troost."

Kalmte en troost horen we niet bij aanvang van KV516. Alles ademt onrust uit, mede door de geagiteerde sol klein-toonaard waarin Mozart alles toonzet. Ook de zo bekende Veertigste Symfonie, één jaar later geschreven, staat in dezelfde toonaard en kent hetzelfde rusteloos effect.

Verdere hoogtepunten in het werk zijn het met sourdine gespeelde Adagio ma non troppo, van een onaardse droefenis doordrenkt en zeker ook het daarop aansluitende Adagio, wat sowieso alweer een ongezien unicum is in de vormgeschiedenis van de kamermuziek voor strijkers.

Tussen de vijf strijkers van Mozart en de acht van Mendelssohn was het absoluut passend om het **Eerste Strijksextet opus 18** van **Johannes Brahms** te plaatsen. Brahms schreef het in de periode die hij doorbracht aan het prinselijk hof van Detmold tussen 1857 en 1860. Hij werd er geacht prinses Friedericke pianolessen te geven, uitvoeringen te verzorgen als pianist en de plaatselijke koorvereniging te leiden. Deze niet zo stresserende bezigheden kwamen op het juiste moment voor Brahms, een jaar na het overlijden van zijn goede vriend en mentor Robert Schumann. Veel troost vond hij in langdurige wandelingen in het nabije Teutoburger Woud. Naast de twee Serenades voor klein orkest en voortgezet werk aan zijn Eerste Pianoconcerto schreef Brahms er ook zijn Eerste Strijksextet. De bijzondere instrumentale kleuren van het werk dat de bijnaam 'Lente Sextet' draagt, vormen de grootste charme van deze, althans naar Brahms' normen, vrij lichtvoetige compositie en tevens één van zijn meest succesvolle en meest uitgevoerde. Brahms was zo in zijn nopjes met dit werk dat hij er een arrangement van maakte voor piano vierhandig. Het tweede deel van het Sextet verpakte hij dan weer als cadeautje in een versie voor piano solo voor zijn hartsvriendin Clara Schumann voor haar 41ste verjaardag en toen een goeie vriend er een versie voor pianotrio van voorstelde, kon Brahms zijn geluk niet op.

Nochtans was de illustere Pjotr Tsjajkovski niet zo enthousiast over het werk na een uitvoering in 1872: "Het eerste deel Allegro en de Finale zijn niet zo anders dan wat we vinden in werken in dit genre van Duitse componisten als Bargiel, Raff, Rheinberger, Volkmann en een reeks andere componisten die respect verdienen voor hun geweldige techniek en ernstige stijl, maar bij

wie de inspiratie ontbreekt om hun werken leven en kracht in te blazen."

Zoals Mozart in zijn Strijkkwintet ongemeen vernieuwend werkte en speelde met alle mogelijke combinaties tussen de instrumenten, zocht en vond Brahms in zijn Eerste Sextet een vrij ongewone sfeer: 'wienerisch' geïnspireerd maar met een onophoudelijke en inventieve variatie van combinaties in een constante interactie van klanktexturen die nooit hun poëtische kracht verliezen.

De vroegrijpe Mendelssohn dirigeert een strijkkwartet. Gravure naar een tekening van Woldemar Friedrich (1846-1910).

Armida Quartett
Martin Funda, Johanna Staemmler
viool

Teresa Schwamm altviool
Julian Steckel cello (ter vervanging
van Peter-Philipp Staemmler)

Het Armida Quartett - opgericht in Berlijn in 2006 - ontleende zijn naam aan een opera van de vader van het strijkkwartet: Joseph Haydn. Vijf jaar na zijn oprichting won het de Eerste Prijs van het Concours de Genève. Een jaar later won het Armida Quartett de héle prijzenkast van de ARD Wettbewerb. Het kwartet werd meteen het internationale concertmilieu in gekatapulteerd. In 2014 werd het geselecteerd voor het BBC New Generation Artists Scheme en in 2017 volgde een benoeming voor een jaar tot 'Rising Star' van ECHO (European Concert Hall Organisation). Het Armida Quartett speelde intussen in de meest prestigieuze Europese concertzalen, van Hamburg, Barcelona en Brussel tot Parijs, Wenen en Stockholm. In 2018 maakt het viertal zijn Amerikaans debuut. Het kwartet haalt zijn muzikale inspiratie uit coaching door mentoren als Alfred Brendel, Reinhard Goebel, Eberhard Feltz, Walter Levin en Natalia Prischepenko, uit masterclasses - onder andere bij het Alban Berg Quartett en het Guarneri Quartet - en uit samenwerkingen met musici als Raphael Alpermann, Thomas Hampson, Ewa Kupiec, Maximilian Hornung, Daniel Müller-Schott en mede-alumni van het BBC New Generation Artists Scheme als Pavel Kolesnikov en Lise Berthaud. Het kwartet bracht in 2013 zijn eerste cd uit, met werken van Béla Bartók,

György Ligeti and György Kurtág. Het debuut werd meteen geselecteerd voor een Preis der Deutschen Schallplattenkritik. Zijn tiende verjaardag vierde het Armida Quartett onder meer met de uitgave van een tweede reeks Mozartkwartetten. Ook dit jubileumalbum kon op veel bijval rekenen bij pers en publiek. Na Mozart volgde een opname met werken van Beethoven en Sjostakovitsj en een langverwachte vierde plaat met fuga's, verschenen in 2017.

armidaquartet.com

Quatuor Modigliani
Amaury Coeytaux, Loïc Rio viool
Laurent Marfaing altviool
François Kieffer cello

Het Quatuor Modigliani heeft zijn thuisbasis in Parijs maar verkende vanuit de Franse hoofdstad al de meest gerenommeerde concertzalen ter wereld. Sinds vier goede vrienden in 2003 beslisten om een kwartet op te richten, toerden ze in gans Europa, Japan, Korea, China en de Verenigde Staten. In 2017 viel hen zelfs de eer te beurt om als eerste strijkkwartet te mogen spelen in de grote zaal van de toen net geopende Elbphilharmonie in Hamburg. Het kwartet bouwde doorheen de jaren warme vriendschappen uit met muzikale partners als Sabine Meyer, Renaud Capuçon, Beatrice Rana, Nicholas Angelich, Jean-Frédéric Neuburger, Marie-Elisabeth Hecker en Daniel Müller-Schott. In 2014 werd het kwartet artistiek directeur van het festival Rencontres Musicales d'Evian, dat dankzij zijn vruchtbare samenwerking met het Quatuor Modigliani pijsnel aan belang won en intussen opnieuw tot Europa's grootste zomerfestivals behoort. Na een carrière van vijftien jaar, acht het ensemble het belangrijk om zijn ervaringen ook door te geven aan de volgende generatie musici. Die plicht vervullen ze sinds 2016 binnen het 'Atelier' van het festival in Evian, maar sinds 2017 ook via masterclasses aan het Conservatoire National Supérieur de Musique in hun thuisstad. Het Quatuor Modigliani bracht intussen zeven cd's uit, waaronder de opname van alle Schumannkwartetten in 2017. Dankzij de steun en generositeit van privésponsors bespelen de

musici van het kwartet zonder uitzondering een topinstrument van Italiaanse makelij.
Amaury Coeytaux bespeelt een viool van Guadagnini uit 1773, Loïc Rio een viool van Alessandro Gagliano uit 1734, Laurent Marfaing een altviool van Luigi Mariani uit 1660 en François Kieffer een cello van Matteo Goffriller uit 1706.
modiglianiquartet.com

Volgend seizoen in deSingel **kwartet 2018-2019**

do 27 sep 2018

'4'

filmdocumentaire over Quatuor Ebène

vr 28 sep 2018

Quatuor Arod

Haydn, Webern, Zemlinsky

vr 5 okt 2018

Quatuor Ebène

Beethoven, Brahms

do 6 dec 2018

Danish String Quartet

Haydn, Beethoven en Scandinavische folk

do 14 feb 2019

Meccore Quartet

Grieg, Penderecki, Tsjajkovski

wo 24 apr 2019

Belcea Quartet

Haydn, Janáček

**Bestel nu uw
abonnement of
losse tickets via
desingel.be**

totaalprijs losse kaarten

€ 125 (basis)

€ 100 (basis rij 1-7)

€ 100 (-25/65+)

€ 75 (-25/65+ rij 1-7)

prijs abonnementen

€ 106 (basis)

€ 85 (basis rij 1-7)

€ 85 (-35/65+)

€ 64 (-35/65+ rij 1-7)

www.desingel.be
T +32 (0)3 248 28 28
Desguinlei 25
B-2018 Antwerpen

deSingel is een kunstinstelling van de Vlaamse Overheid

Vlaamse
overheid

Provincie
Antwerpen

mediasponsors

Knack

dS
De
Standaard

